

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
do \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za
Chicago in Chicago \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; za in-
tervencije \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Chicago \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene tiskov po dogovoru. — Rokopisi ne vrsta.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be
returned.

Naslov za vse, kar ima stik s tem:

PROSVETA

2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Delimo v obliki, na primer (Dor. 81, 1931) poleg valov
in na osnovi pomeni, da vam je s tem delom na
robov. Ponovite jo pravočasno, da ne vam list ne ustre.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležbe iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša danes
v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vsaki podpiše svoje polno ime in navede
dejstvo svoj naslov, kar naj znači, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in
dopisi naj bodo jasni, kratki in razumljivi; spisal mora biti v dostojnem
tonu. Na anonimna glasila in dopise se ne bomo odzvali.)

S pohoda brezposelnih v Washington

Johnstown, Pa. — Dne 6. jan. me je telefonično poklical F. P., ako bi bil zadovoljen iti v Washington z njim. Ker imam mnogo časa v sedanjem brezdelju, mi ni bilo treba dvakrat reči. Dogovorili smo se štirje in v teku ene ure je že Frankova "Hilka" hitela proti Washingtonu. Treba se je bilo hitro odločiti, ker bi sicer ne dohiti glavne armade. Vseled tega smo vzeli najkrajšo pot in tako dospeli ravno v pravem času, ko je ogromna armada lačnih začela "okupirati" glavno mesto.

Pogled na to veličansko karavano, ki je sestajala iz raznih trokov in avtomobilov, je bil zelo lep. Ni bilo luksusa kakor ga običajno srečavamo ob kakih paradah, pač pa se je odpravila živla sila največjih siromaštev razcapanih, napolnjenih oblečenih, sestradanih ljudi, ki se jim je bralo na obrazih, pomanjkanje in glad.

Sprejem te armade od strani policije, moram reči, da je bil dokaj sljuden. Obširna Maryland ave, ter druge ulice v bližini kapitolja so bile rezervirane za usidranje te armade. Vojaške kuhinje so bile nastavljene kar po ulicah, ki so servirale lačnim in izmučenim kavo in opoldanski prigrizek. Kmalu se je sestala povorka, katero je vodil pittsburski duhovnik Cox, novoizvoljeni član McKloskey iz Johnstowna in drugi, ter šla naravnost pred kapitol, kjer je bil že v zasedanju kongres.

Velikanski Plaza prostor pred kapitolom je bil ves zaseden, kjer se je vršila demonstracija. Voditelji demonstracije so takoj izrekli resolucijo kongresu in predsedniku Hooverju z ognjevitim priporočilom, naj ne pozabijo iti takoj na delo za odpravo brezposelnosti, aler bo začela teči kri, ker ljudstvo ne more več prenašati tega silnega uboštva. Kakor se je mirno, vendar ognjevit započela demonstracija, tako se je tudi mirno razšla k opoldanskemu kosilu in potem v posameznih skupinah pa po mestu.

Naš cilj je bil ogledati si kapitol in ogledati samo si ga od vrha do tal, od zunaj kakor tudi v notranjosti, in tudi razne druge vladne palače.

V koliko bo ta demonstrativni pohod koristil, je težko reči, menda ne mnogo, škodi pa tudi ne.

Kakor je videti, ima vlada mnogo denarja na razpolago. V mestu vse na okrog kapitolja se podira na stotine še dobro ohranjenih hiš, največ v trgovskem delu mesta. Vse to se mora umakniti bodočim novim državnim palačam. To bi bilo vse dobro, ako bi vlada potem svojih inženirjev in delavcev gradila te ogromne stavbe, ampak vse delo od A do Z je v rokah velikih kontraktorskih podjetij, ki do skrajnosti izkoriščajo delavstvo in poljubno oddajajo delo komur oni sami hočejo. Dokler bo prevladoval tak sistem v državi, bo stanje delavstva brezupno.

Po 14-urnem obhodu po mestu smo se za par ur odpočili, nakar smo zopet napregli "liziko", ki nas je zopet v snežnem in deževnem vremenu do skrajnosti izmučene srečno pripeljala domov.

Z delom v Johnstownu je skrajno slabo. Jih je nekaj, ki delajo, ampak delo dobiti je skoraj nemogoče. Kdor hoče iskati kako delo, mora imeti dobre prijatelje v vodstvu dotičnega podjetja. Zaslugek mora pustiti v družini prodajalni in biti udan v klečeplazenju na tako nesramen način, da poštenemu in pridnemu ter milečemu delavcu tega še skoro ni mogoče storiti. Ta razvada bo dovedla, da bo delavstvo postalo samo med seboj skrajno nezaupno in teško dostopno za enotno strokovno organizacijo. — A. V.

O tem in onem

Springfield, Ill. — Minila so pravkar štiri leta, odkar sem se zadnjič oglašila v Prosveti, četudi jo berem vsak dan odkar izhaja. Ob tej priliki se zahvaljujem prijateljem za številna no-

voletna voščila in jim želim vse najboljše.

Na starega leta večer je tukajšnji soc. klub uprizoril igr "Mutasti muzikant" v SND in v prid doma. Udeležba je bila jako povoljna, kajti dvorana je bila nabito polna in igralci so dobro izvajali svoje vloge. Joe Ovca kot gospodar je bil izboren, tako tudi Julija Krmelj, ki je igrala vlogo njegove žene prav dobro. Vloga hišne je imela Mary Goršek, šuštarčka pa je igrala Louis Adich. Naslovno vlogo muzikanta je igral Frank Krmelj. To je bil pit!

Da je bila igra uspešno uprizorjena, gre hvala in priznanje našemu režiserju J. Goršku ter ter osebi v igri. Igrji je sledil ples, igral je Gorškov orkester in vse se je vrtele, staro in mlado. Prireditve so posetili rojaki iz Auburna, Girarda, Virdna. Hvala F. Hrašču in S. Kavčiču in sinu, ker se vselej udeležijo naših zabav. — Antonia Church, članica društva št. 47.

To in ono

Gary, Ind. — Ker se je zadnje čase več oseb obrnilo na mene glede davkov, naj pojasnim vsem, kateri so zaostali, da je termin potekel prvi ponedeljek v nov. Sedaj bodo razprodane stavišče in posestev, lahko pa še vsaki plača na pristojnem mestu, ako želi. Lokalni list je pred nekaj dnevi pisal, da od 4. jan. naprej bo prodanih 3000 posestev radi neplačanih davkov. Da je mesto Gary tudi prizadeto radi brezposelnosti, se razume. To znači, da je zaprlo vrata 13 bank v tej krizi. Prejani teden sta zaprl vrata dve banki in vsa federalna rezerva jih ni rešila. Sedaj imamo še eno banko (State Bank) in je bila tudi en dan zaprta, pa so kompanije privlekle drugi dan vrečo, četrt milijona dol. in jo rešile propada.

Veliko ljudi, ki so imeli prihranke v bankah, strahu, in so prišli ob vse. Kako se kapitalisti zanimajo za svoje konvencije, kdo bo dobil stolec za bodočo 4. leta, to se čita dnevno. Kdo bo dobil bič za zgarano maso. Ali smo mi delavci sklenili kak shod? Koga bomo volili? Ne. Saj bodo kapitalisti izvršili mesto nas in spleti še večji bič, ki nam gre. Zupan mesta Chicago je določil \$200,000 za demokratsko konvencijo, ki bo 27. jun. Koliko je določil za sestradano maso svoje ga mesta, ne čitamo. Delavci, resnejši boj imamo kot kdaj prej v zgodovini. Odvisno je od naših glasov. Pokažimo, da smo še nekaj naučili v prošlih letih

Neenavdva fotografija velikega inženirja Hooverja, čegar obraz izraža praznoto. Fotograf ga je "ujel" ko sta s tajnikom trgovine Lamont gledala na novo palačo trgovskega departamenta v Washingtonu. Lamont ga opozarja na nekaj, toda Hoover ga ni ne slišal.

letih, da naše potrpežljivosti bo konec.

Naša mladina danes tava po ulicah brez dela in denarnih sredstev. Tatvine in nasilstva so na dnevnem redu. Koliko poštenih mladeničev je zabredlo v kaznilnice, ker jim kapitalizem ne da zasluga. Odvisno je od naših glasov. Ako pustimo, da nas še naprej izkoriščajo. Do preobrate mora priti. Socialistični kandidati so se vedno pokazali, da so večji svojega poklica. To znači, da mesto Milwaukee ima rezervno v mestni blagajni, vas druga mesta pa so bankrotirana.

Andy Unetich.

Naznanilo in zahvala

Sheboygan, Wis. — Dne 30. decembra m. l. je po štiriletni mučni bolezni preminula moja ljubljena soproga in mati šestero otrok, Mary Konec, rojena Potstak. V Ameriko je prišla z Ogrskega l. 1913 v Stone City, Kans., pozneje pa se je preselila v Edison, Kans., kjer sva se poročila. Leta 1926 sva se z družino vred preselila v Sheboygan, kjer je pokojna dokončala svojo življensko pot trpljenja. Umrla je v najlepši ženski dobi, stara šele 42 let. Zapušta šest otrok, v starosti od 10 do 19 let.

Pokojna Mary je bila članica društva "Karl Marx" št. 225 SN-PJ v Edisonu, Kans., ob smrti pa društva št. 344 SNPJ tukaj, katero ji je izkazalo zadnjo čast. Pogreb se je vršil dne 2. jan. t. l. po civilnih obredih na Wildwood pokopališče, kamor jo je spremljala velika množica društvenikov ter sorodnikov in znancev. Hvala, društvu za venco in vso naklonjenost ter popolno oskrbo pri pogrebu in tekom bolezni in v uri žalosti. Hvala vsem, ki ste jo obiskovali in tolažili in jo spemili na njeni zadnji poti. Tako tudi hvala sorodnikom in prijateljem, ki so prišli iz Milwaukeeja ter drugih oddaljenih krajev po zadnje slovo od pokojne. Končno hvala vsem za venco in za vso izkazano naklonjenost, pomoč in tolažbo, ki ste jo nudili meni in mojim otrokom v uri žalosti.

Ljubljani ženi in materi želim mirno počitek v hladnem grobu. Žalostni ostali:

Fred Konec, soprog in otroci.

Ta nesrečna kava!

Willard, Wis. — Z zanimanjem sem čitala dopis Tony Perkota v št. 283 Prosveta iz Daylestowna, O. Se popolnoma strinjam z njim; da taki nasveti koristijo ljudem, je nedvomno verjetno. V tem imam zkušnjo, da dobra klinika kot je v Rochesteru, Minn., je najcenejša in najbolj zanesljiva. Bila sem tam pred 4 leti.

Par lokalnih zdravnikov mi je svetovalo operacijo, čimprej, tembolje. Pa sem si vzela čas in sem se podala v Rochester leta 1927. Tam so me dobro preiskali in mi dali par električnih "trit-

mentov" in navodila: "Nekaj zob ven, potem pa korajsko", so rekli. "Nikar ne misli, da si bolna; misli, da si zdrava, ker s teboj ni nič nevarnega in operacija ni potrebna nobena." Res me je stalo \$50, da sem šla v kliniko in je vzel 8 dni, pa če bi bila poslušala lokalne zdravnike, bi operacija stala veliko več in bi ji mogoče podlegla, ker operacije so vse nevarne. Rojaki, posebno člani SNPJ, ne dajte se operirati, dokler niste poskusili s kliniko, če je le mogoče v Rochesteru. Tam je pošteno.

Veliko ljudi, posebno žensk, trpi na želodcu: gas, krč in vsakovrstne želodčne napake. Največkrat je tem krivo preveč zažvite kave. Ta nesrečna kava povzroči veliko ljudem bolezen na želodcu. To je tudi moja skušnjava. Jaz je že ne uživam celih 12 let. Poprej sem imela vedno želodec bolan, nič nisem mogla jesti, samo tisto nesrečno kavo 10-krat na dan. Sem rekla: "Sama kava me še gor drži", v resnici me je pa dol tlačila. Odkar ne pijem kave, ni več želodec bolan in vse lahko jem. Zato svetujem vsem onim, ki trpe na želodcu, naj opustijo najprej kavo popolnoma. Ako to ne pomaga, potem šele k zdravniku. — Carolina Zupancic, članica društ. 198.

Na avtlu v mizerijo!

Rilton, Pa. — Če ima človek danes delo, da dela dva do tri dni v tednu, se šteje srečnega, koliko zasluži se pa seveda ne vpraša. Hoover je tekom predsedniške kampanje pravil, da bo dal vsakemu delavcu avto in polno "pelco". Tem sladkim besedam so nasledili, sedaj pa se vozimo na avtlu v brezdelje in mizerijo. Brezposelnost traja domala že tri leta, pa še vedno večja postaja. Pred leti so si delavci, tudi mnogo naših rojakov, postavili lepe domove, sedaj pa so jih prisiljeni zapustiti, ker morajo drugim za delom, če ga sploh kje dobe. Davki rastejo, zasluga ni in cene posvetov padajo. In kdo bo sedaj kupil? Res je zmešnjava vseh zmešnjava. Tako je danes v naši slavni republiki, ki jo "ronajo" vestni kapitalisti in industrij.

Pred par dnevi se je v tej okolici zbrala velika množica brezposelnih in so odpravili v procesijo v Washington. Vodil jih je duhovnik Cox. Nekateri so dobili plačano povratno vožnjo iz glavnega mesta. Dali bodo take procesije kaj izdale, je še vprašanje. Treba bi bilo, da bi šli vsi v procesijo in zahtevali svoje ...

Na društvenem polju v sedanjih časih ne more biti napredka v pridobivanju novih članov, ker je kriza. Dobre članke se težko dobi, slabih pa ne maramo, ker delajo le sitnost in stroške. Kljub slabim časom, pa naše društvo št. 63 še precej dobro napreduje.

John Srebernak, član.

Se strinja z "Idejo"

Newark, N. J. — Tudi jaz sem za idejo, da se pošlje odposlanca v sovjetsko Rusijo in se strinjamo z rojakom iz Menominee, Mich., na vsaj črti. Rusija je edina država, katera je postavila socialističen temeljni kamen. Vsi mazači ricinovega olja in vse kapitalistične kozje molitvice ga ne bodo izpodrinile.

Drugi narodi, kateri so daleč od ruskega jezika, pošiljajo tja svoje zastopnike ter ustanavljajo tam svoje kolonije. Zakaj mi Slovenci tega ne storimo? Želim, da se zopet stvar odvi in se spravi v pravi tir. Rad bi videl, da se naš sobrat Anton Garden še kaj oglaš, ter drugi, ki so zmogli tega dela. Pričrpan sem, da je mnogo rojakov, ki bodo sledili tej ideji.

Želim, da bi se vsi, ki ste za to idejo, oglašili. Izvolimo si moše, kateri so sposobni tega polata ter spravimo celo zadevo v pravi tir. — Prijatelj sovjetov.

Zabavni večer

Kennore, Ohio. — Na prošli seji tukajšnje postojanke SZZ smo sklenile, da priredimo veselico ali zabavni večer v klubovih prostorih na 2166 Manchester rd. Ujedinimo vabimo vse rojake in rojakinje iz Barbortona in Akrona ter od tukaj, posebno pa člane in članice slovenskega "Club House". Potreba bo dobra v vseh ozirih in godba za ples izborna. Torej pridite vsi! — (Pozabili ste navesti datum veselice. — Opom. ured.)

Margaret Petrich, tajnica.

Kako so dosledni!

Očeta Trunka je spet vzel dva meseca, da je prišel malo k sapl in je odgovoril na članek "Trunkovo brbljanje" v Prosveti, seveda po svoji stari navadi. Dotaknil se je le onega, kar je lahko zvil ali obrnil, drugo je pa pustil v bojem imenu pozabnosti. Nekaj zanimivega pa je v njegovem "odgovoru".

V svoji prvi "kritiki" Onealovega rešetanja Pijeve socialne enklrike je očeta Trunk vztrajal, da ni med definicijo papeža Leona in definicijo papeža Pija o socializmu nobene razlike. Oneal je jasno pokazal veliko razliko. Takrat je očeta Trunk zapisal:

"Teoretik Oneal najde 'veliko razliko' med Leonovo in Pijevo definicijo socializma, oziroma zasebne lastnine. Citati so tu, ampak tudi citate je treba razumeti, in razumevanje je v tem, da je Leon mislil na nekaj povsem različnega od Pija, in tega Oneal ne razume, in ni napaka pri papežih in izjavah, temveč prav pri Onealu samem in onih, kateri brezkritično (slovesnično) to za njih ponavljajo. Razlika je pri 'razrednih', ne pri papežih."

Torej gornje je jasno — kolikor more biti jasno onim, ki razumejo Trunkovo koroščino — da Oneal ne razume Leona ne Pija in razlika je pri njem, ne pri papežema. Ko pa je Trunk prečital odgovor v Prosveti na svojo gornjo modrost, pa ni mogel pojasniti, kaj je Leon mislil, ko je "mislil na nekaj povsem različnega od Pija", je pa zdaj zapisal sledeče:

"Socializem je ekonomska determinacija. Ko je pisal Leon, je bila ekonomija taka — takna in papež Leon je zapisal, kakor je bila ekonomska determinacija tedaj. Ekonomija se izpreminja in se je izpremenila pod Pijem XI. in Pij je zapisal, kakor je bila ekonomska determinacija, ko je pisal." — Dalje: "Jaz nisem rekel, da socialisti sploh nič ne razumejo, rekel sem pa, da se definicija socializma spreminja, ker je socializem ekonomska determinacija in se ekonomija spreminja." — Malo dalje še to: "Ker gre pri preprih za naziranja med socialisti in komunisti, socialisti sami priznavajo, da je Marx večkrat izpremenil svoja naziranja, in je to povsem umljivo, ako je socializem ekonomska determinacija, in se ekonomija izpreminja, in tu tiči navidezna razlika v definiciji. Jaz prav mirno vtaknem v žep Molekovičev očetek, da ničesar ne razumem o socializmu, saj ga morata vtakniti tudi papež Leon XIII. in Papež Pij XI."

Taka je zdaj ta reč. Prvič je trdil, da ni nobene razlike v definiciji obeh papežev in o kakih ekonomski determinaciji ni bilo govora. Zdaj pa priznava, da je "navidezna" razlika, ki pa je nastala zaradi tega, ker se je "ekonomija izpremenila".

Toda, očeta Trunk se je spet uredil. Ne vemo, ali se igra slepe misli ali pa računa, da so njegovi čitatelji tako zatelebani, da ne bodo razumeli. Njegov stavek "socializem je ekonomska determinacija" stoji na glavi. Ekonomski determinizem ali z drugimi besedami: materialistično pojmovanje zgodovine je ekonomski princip, na katerega je Marx postavil svojo socialistično filozofijo. Tega principa ni Marx nikoli izpremenil in še danes stoji neizpremenjen in neovržen. Trunk stalno pobija ta princip — zdaj se pa naenkrat sklicuje nanj v popolnoma napačnem smislu. Pravi, da se je ekonomija izpremenila in zato se izpreminja tudi definicija socializma. To je prokleto slaba luknja, v katero misli ubežati Trunk, ko ga je prvič zavozil! Kje se je ekonomija bistveno izpremenila izza Leona? Ali morda ni več kapitalističnega načina produkcije? Načelo kapitalizma je privatni dohodek od produkcije, načelo socializma pa kolektivna posest produkcijskega kapitala. Kje se je to izpremenilo? Kapitalistična ekonomija še vedno determinira bistveno enake razmere, kakršne so bile za časa papeža Leona. To je eno. Marksov princip ali zakon ekonomskega determinizma pa to potrjuje. In to je drugo.

To je vse, kar je vredno odgovora.

O pravilnem snaženju zob

Prav odlični zobozdravnik dr. Miller je dejal nekoč, da si zob ne smemo snaziti samo s ščetko, temveč tudi z razumom. Vrednosti nima ono nemirno krtačenje sem in tja, temveč moramo obdelovati s kroječim krtačenjem zob za zobom, zobni del za zobnim delom. Vsako stran ob zobu moramo snaziti zgornj in spodaj, spredej in zadaj, sploh vsak deček čeljusti, ki ga moremo s ščetko doseči. Za pravilno ščetno snaženje zob so potrebna navodila; zobozdravnik dr. Rieke v Goettigenu navaja sledeča:

1. Če snaziš zobe s ščetko, ne tiči zgornjih in spodnjih zob skupaj, temveč imej usta odprta in snazi vsako zobno vrsto zase, najprvo zgornjo, nato spodnjo.
2. Nikdar ne prični s snaženjem v sredi zobne vrste, temveč pri enem od obeh sklepov zob, in sicer najboljše pri zadnjem zobu na levi strani.
3. Snazi zmeraj le z zapetjem in ne s celo roko, da se ti vsa rama pregiba.
4. Snazi vsak zob zase, polagoma od zunaj čez krono in nato na notranji plati.
5. Pelji ščetko po odstavkih od zobnega dela do zobnega dela, najprvo trdno pritiskajoč, nato krožeče premikajoč.
6. Uporabljal navadno ščetko; držaj ščetke in nosilec ščetin moreta biti nalahno upognjena. Ščetine naj bodo srednje trde in prožne, ne pregate in ne prekratke.

To, kar smo tukaj napisali, velja le za direktno snaženje s ščetko samo, torej za mehnično delo pri negovanju zob. Zapomni si, da so zobje med našimi največjimi dobrinami. — Zdravje.

O stanju slovenskega delavstva

Mislil iz govora sodruga Melhiorja Čobala na strokovnem shodu v Ljubljani, sklicanem v protest zoper redukcije

(Izvirno Prosvetli.)

Ljubljana, 23. dec. 1931.

Brezposelnost se širi čimdalje bolj. Vsak dan beremo o tem in tem podjetju, ki je odpustilo toliko in toliko delavcev ali ustavilo popolnoma svoj obrat ter vrglo vse delavce za zimo na cesto. Dva velika udarca sta prišla nenadoma zadnje čase: Kranjska industrijska družba je odpustila vse svoje delavce na Jesenicah in okolici, steklarna v Hrastniku ji je sledila ter prav tako odpovedala vsemu delavstvu, češ, da z božičem neha z obratovanjem. V prvem primeru izgubi službo nad 2000 delavcev, v drugem krog 500. Blizu deset tisoč družinskih članov ostane torej za božič brez sredstev.

To sta udarca, ki sta zadela kovinarje in steklarje nenadoma. Če pomislimo, da so naši rudarji v tretjini nezaposleni (delajo le 3-4 dni v tednu), potem lahko trdimo, da je velika večina slovenskega industrijskega delavstva brezposelna in da delajo s polnim obratovanjem le majhna podjetja, obrtniške delavnice. Industrijsko delavstvo je na robu propasti.

Ze prejšnjo nedeljo so združene delavske socialistične strokovne organizacije sklicale pričo zadnjih zločinov nad kovinarji strokovni shod v Ljubljani, pa ga je policija preprečevala. Radi reda in mira... (Da bi bila policija nastopila kdaj proti podjetjem, ki zločinsko tirajo množice ljudi v stradanje in smrt, tega še nismo slišali nikoli. Velekapital plačuje pač policijo.)

Za danes 20. decembra so sklicale organizacije strokovni shod pod imenom "strokovni sestanek" — in policija je sestanek dovolila. Toda iz sestanka je nastal shod, zakaj prišlo je delavstva in meščanstva, da je bila velika dvorana Delavske zbornice polna. Shod je otvoril in vodil s. Ivan Vuk, kot glavni govornik pa je nastopil stari socialist, siviasti sodrug Melhior Čobal, predsednik Delavske zbornice za Slovenijo, ter je v svojem govoru orisal težki položaj delavstva, močno brezposelnost pri nas in drugod. V nad eno uro trajajočem govoru je opisal strahotno podobo življenja našega delavca, kmeta in uradnika. Industrijski, kmečki in pisarniški proletarijat trpi pod bremenom napačne gospodarske politike velekapitala.

V uvodu se je dotaknil visokih najemnin, ki jih hišni lastniki kljub banovemu pozivu niso znižali niti za dinar. Kako naj delavci ali uradniki, ki zaslužijo 700 do 1000 mesečno zase in svojo družino, plačujejo samo za stanovanje 600 do 1000 Din? Od česa naj živijo?

V vsem izkoriščevanju proletariata pa še vedno kraljuje najhujši izkoriščevalec — kapital. Kapital se je poslužil novega načina meznega boja: pristane, da vam znižam mezde, kolikor se meni poljubi, ali pa ustavim obrat in vas vržem na cesto, v lakoto, mraz in pogin.

Obrati Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, železarne Store, cinkarne v Celju in drugi grozijo zdaj z odpovedjo, zdaj z znižanjem mezd. Steklarne po vsej državi ustavljajo obratovanje in hočejo znižati delavstvu plače za 30%! Delavci s 30% znižano mezdo ne more živeti, ne more živeti niti za silo. Saj so že sedanje plače za 30% nižje od predvojnih plač in globoko pod eksistencijskim minimumom.

Te krize je z reformami nemogoče odpraviti popolnoma. Tega je kriv gospodarski sistem, ki ga je treba postaviti na glavo. Deloma pa bi se kriza omilila s tem, da bi se podjetnik odrekel nekemu delu dobička ter z znižanjem delovnega časa na 6 ur dnevno. Poleg tega je polno primerov, da vrši ena oseba po dveh, troje služb, ali pa da dela kar po 16 ur skupno in prejema tako tudi dve plači. V te za sedanji čas prav zločinske navedbe bi moral poseči država s svojo avtoriteto — če je kaj ima — ter preprečiti te vzroke delne nezaposlenosti. S tem bi bilo

Pešec je dobil težko rano in so ga morali prepeljati v ptujako bolnico, kjer pa bo najbrž podlegl preveliki izgubi krvi. Roškarja pa so orožniki odvedli v vojaške zapore v Ptuj. Zagovarja se s sifobrom. Ubili France Pešec je res znan kot pretepač in istega dne se je vrnil iz zaporov, kjer je odsedel dva meseca zapora radi pretepanja.

Koncert delavskega pevkega zbora "Cankar"

V ponedeljek 21. dec. je priredilo delavsko pevsko društvo "Cankar" v Ljubljani ob priložnosti svojega desetletnega obstoja pevski koncert v fiharmočni dvorani. To pevsko društvo ima krog 20 delavcev pevcev, ki sodelujejo v zboru že od njegovega začetka in je dobri dirigent Kristo Perko ustvaril iz te pevске družine lepo enoto, ki je nastopila že z več koncerti, ki jih je vsa publika in kritika sprejela s priznanjem in pohvalo. Prav tako je uspel letošnji njegov koncert. Na programu so imeli naše narodne in umetne pesmi za maki zbor, solist baritonist je zapel dvojce samospevov prav do vrhuna, režiser Narodnega gledališča Ciril Debevec pa je v poštastih Cankarja precital odlomke iz Cankarjevega "Kurenta" tako, kakor zna pač le on. Koncert je bil kljub težkim časom, drugim prireditvam in bližnjim praznikom obiskani prav dobro. Kompozist Emil Adamcič v svoji oceni hvali zbor in ga stavi za zgled.

ZA NAŠE FARMARJE

Piše Frank Lukaneč

Cepilni vosek za sadno drevje: Dobri, trdi cepilni vosek se napravi iz sledečih mešanice: Smole-rosin 4 dele, čebelnega voska 2 dela, loja ali pa lanenega olja (Linseed oil) en del po teži. Ako pa hočemo trdejši vosek vzemimo pa 5 delov smole in 2½ dela čebelnega voska in 1 del loja. Smola in vosek morata biti drobno zdrobljena in raztopljena skupaj z lojem ali oljem in dobro premešana. Odstavimo iz peči in prelijamo v posodo, da se strdi toliko, da se zamore napraviti primerne svačke za rabljenje.

Tudi lahko rabimo, tak vosek v tekočem stanju, ako ga primerno segrejemo. Ako ravnamo z voskom z roko, moramo roke preje dobro namazati s lojem. Vročeno vrvice pripravimo na ta način, da denemo vrvice št. 18 knitting cotton v stopljeni vosek, kateri se nahaja v posodi. Ako vrvice pustimo 5 minut v voseku, da se popolnoma napije, se le potem se rabi. Istotako se pripravijo tudi cepilni trakovi in cunje.

Druge vrste cepilni vosek se pripravi takole: Vzame se 1 funt čebelnega voska, 3 funte smole in 1 pint čistega surovega lanenega olja. Raztopi v precejšnji posodi in dobro zmešaj ter končno vlij v vodo in pušči, da se ohladi toliko, da je lahke melasevne barve. V vroči vodi naj se meša, da se pripravi vosek, ki se zamore rabiti v mrzlem vremenu.

Podgane in piščanci

Kjer imate stare kokošnjake in dosti podgan krog stala, vam gotovo podgane pojedjo piščance. Piščanci so za podgane prava slast. Podnevi ali pa posebno noči podgana zgrabi piščanca in ga odnese v luknjo. Podgana ne odnese le enega piščanca; ako zmore in da se privadi, jih more in nosi toliko časa v svoji varni prostor, dokler more in dobi plen. To se rado godi posebno tam, kjer se piščanci gojijo umetno. Ako imamo koke, jih one kolikor toliko varujejo. Ravno tako delajo podgane tudi z žitom. One nosijo v svoji magazini žito v zalogo, dokler ga je kaj pri kokoših. Ravno valed tega, posebno za zelenjadne vrtove. Dobro je, kjer imajo mnogo žaganja na razpolago, da s njim zajcem nastiljajo in si tako pripravijo dober gnoj brez plevela. (Dalje prihajajo.)

Gnoj na površju zemlje

Mnogokrat in v marsikaterem kraju sem opazil, da so farmarji in mali posestniki razvozili gnoj na kupe že jeseni po njivah in tako pustili. To je velika napaka. Farmar misli, da si bo s tem mnogo dela prihranil za prihodnje leto; to je resnica. Na drugi strani si pa mnogo škoduje, ker valed izpiranja gnoja na njivi čez zimo izgubi mnogo najdragih in najpogostejših kemikalij za rast.

Zaprtnica

"Jaz Ushim bolj novo izboljšano Grenko vino kot stare. Ono je ravnotežno dobiček in ga pripravi in kar je za zdravje, ni je odpravilo pilos in vladanje po jedi. No morem za prever priporočiti vsakomur, ki trpi valed zaprtosti." K. D. S. Chicago.

Želodec

"Jaz jemljem polno namazano žilno novo izboljšano Trinerjevo vino pred vsako jedjo in to je valed za zdravje. Jaz sem trpečen pred vsako jedjo, valed pilos, blazna, valed je v valedni dobički, ki so došli. Sedaj lahko jem valed in se imam zadovolji Trinerjevo Grenko vino za to dobičko pomoč!" Mrs. M. M. S. Chicago.

Plin

"Jaz bi želel, da vsakodnevno, ki se čuti bolj pilos po jedi, bi pohljal izboljšano Trinerjevo Grenko vino. Eno namazano žilno pred vsako jedjo, dobičko za zdravje, ni je odpravilo pilos, blazna, valed je v valedni dobički, ki so došli. Sedaj lahko jem valed in se imam zadovolji Trinerjevo Grenko vino za to dobičko pomoč!" Mrs. M. M. S. Chicago.

Ako se gnoj jeseni ali pozimi razpreje po njivah, naj se takoj prepreči ali podorje, da ne izgubi svoje vrednosti.

Podorje se lahko malo globljekeje nego navadno spomladi, ker se čez zimo kolikor toliko zmeša mrtva zemlja s dobrom in tako se napravi debelejša plast. Spomladi se navadno taka zemlja samo prebrani in zaseje.

Apno za stročnice

Posebno dobro je že jeseni ali pa pozimi, potrositi živo apno po čistih njivah, kamor nameravamo posejati fiol, navadno deteljo ali nemako deteljo (falalfa), grah itd. Navadno je dobro, da se apno dobro zabrani ali pa podliska globoko in spomladi podorje in zopet potrosi povrhu zemlje s novim. Dober je tudi smetati apneni kamen, samo bolj počasni učinkuje v zemlji nego žgano apno.

Posebno je priporočljivo gnojiti z apnom tukaj v zapadni Penni, kjer je večina kisa zemlja. Da se dožene, če je zemlja kisa in koliko potrebuje apna, naj se vzame od vrha zemlje tam, kjer se nam zdi, da je najslabše in potem kakih 12 palcev globoko in naj se zaznamuje ter pošlje na U. S. Agriculture Department, Washington, D. C., preskusiti, kar izvršijo brezplačno in povedo, kaj zemlja potrebuje.

Perutninski odpadki

To je eno izmed najizvirnejših gnojil za stročnice, ker vsebuje mnogo apna. Kdor ima na razpolago kaj takega gnoja, je tudi zelo priporočljivo, da ga se sedaj pozimi razpreje po njivah in globoko izpodkoplje, da slučajno ne izgubi svoje vrednosti. Ako se ga pa doma hrani, naj se vedno hrani v pripravljenih jamah, sesidanih iz cementa, da se vrednostne snovi ne pogubijo in izperejo.

Tak gnoj naj se hrani tako, da pozimi ne splezni, sicer izgubi mnogo vrednosti. Tudi gnoj domaćih zajcev je velike vrednosti, posebno za zelenjadne vrtove. Dobro je, kjer imajo mnogo žaganja na razpolago, da s njim zajcem nastiljajo in si tako pripravijo dober gnoj brez plevela. (Dalje prihajajo.)

K nekemu bančnemu ravnanju pride ondan znan industrijec in ga prosi za večje posojilo. "Dragi prijatelj," mi odgovori ravatelj, ki je znal biti tudi humorističen, "zajpno, na uho: moja banka je bankrotna. Svetujem vam pa, da greste k banki Adamson & Co. — tam so sicer tudi že na kantu, samo tega še ne vedo."

Novo izboljšano TRINERJEVO GRENKO VINO

Zaprtnica, plin in želodčni nered

Po celoletni raziskavi, prihaja to slavno zdravilo v izboljšani obliki — popolna zmes zeljnih in vina — prosto vsakih kemikalij — popolnoma ne privadno — izboljšani proces varuje pred zavrelotfjo

Novo Trinerjevo Grenko Vino ne le izgleda, ima okus in de-tu je ravno tako kot prej star kanešljiv produkt poznani nad 40 let. Ampak je celo boljše.

Enoletno znanstveno študiranje prineslo uspeh, ki popolnoma zabrani zavrelotf dragega vina v steklenici. Trinerjevo Grenko Vino, naravnih zeljnih ekstrakti — popolnoma varno, ne navadi prilagodno a vendar uspešno. Vsa alkoholna vsebina se je povečala na 18%. Izboljšano Grenko Vino je eno od stoletnega prestopa v zdravilnih umehov. Vilevalci istega dvoje hvalo za njegovo povečano moč pri odpravi plinov in zmanjšanju vadijanja in nerednosti v črevih.

25c CEVKA ZOBOČISTILA ZASTONJ

Da predstavimo izboljšano Grenko Vno, Vam sedaj nudimo popolnoma zastonj 25c cevko TRINER DENTAL CREAM s vseh steklenic — ne le preprosto kupiti ampak tudi prave čudovite znanstvene. Vi budoče zaslužiti tako efektivno diati in oveslje. Poizkusite se takoj, ker ta ponudba velja samo za 15 dni. Kar ostanke kupite steklenico Trinerjevega Grenkega Vina pri vašem domačem lekarnarju, potem odpravite rudoč katilano beasidilo in savitka, ki se glasi: "Nova in izboljšana formula, decembra 15, 1931." To besedilo vam pošljejo sile, kakor je naše oglaš na svoji sliki. Pošljite nam po pošti to besedilo s vašim pravim in polnim naslovom in mi vam takoj pošljemo eno 25c cevko Triner's Dental Cream. Ničilo — poselna brezplačna ponudba je le za kratko dobo.

NAPRAVITE 6 DNEVNO POSKUSNO.

Poskusite to slavno zdravilo, ki je prišlo do čudovite uspeha in pomoči stoletnim bolnim meškim in ženskam. Posla na besedo "New Improved Formula" tiskano na končanem savitku. Kupite od vašega domačega lekarnarja.

Cvetko Kristan: Odprto pismo ženam

Predsednica Mednarodne združne ženske lige v Londonu in članica Posvetovalnega gospodarskega urada Društva narodov s. Emmy Freundlichova s Dunaja je naslovila v imenu Mednarodne združne ženske glide na žene vsega sveta odprto pismo, ki ga sporočam tudi našim ženam in dekletom:

Gospodinje in matere! Težka gospodarska kriza pretresa svet in vsaka gospodinja dnevno občuti breme, ki ga nalaga pomanjkanje vsem ljudem, ki morajo s skromnimi dohodki vzdrževati kako rodbino. Dan na dan etamo o pomanjkanju brezposelnih in o uničevanju ogromnih zalog živil, ki ne najdemo nobenega kupca, dan na dan alisimo o naraščajočih težkočah na denarnih tržiščih in polagoma začnemo tudi gospodinje razumevati ta protislovja in tudi one vprašujejo po vzrokih krize, ki nas tlač. Vsa zdravilna sredstva, ki so jih tako hvalili, so odrekali: karteli in carinske tarife niso organizirali produkcijo, marveč samo podražili naše gospodinjstvo; prevelika produkcija in racionalizacija sta samo smanjšali naše delovne prilike, nista pa znižale cen — in kreditno gospodarstvo je dovedlo do propada denarja.

Spoznati moramo: Temeljini odločujoči vzrok naše bede je v sistemu, ki obvladuje danes svet. Blaga ne izdelujejo s namenom, da bi služili ljudem in jih prekrbneli z vsem, kar potrebujejo, marveč s namenom, da bi dosegli dobiček in da bi se bogastvo onih, ki so lastniki vseh dobrin na zemlji, še pomnožilo. Divja konkurenca uničuje blago, nevarne obveze glede cen pa škrtijo dobiček na račun konsumentov, torej nakupovalcev. Nered in pomanjkljiva organizacija povzroča, kamorkoli le pogledamo, kašeta resnično sliko obstoječe družbe.

Pomaga nam lahko samo drugačen sistem, ki ga bomo postavili na mesto tega, ki smo ga spoznali za neuporabnega, da bi dal ljudem srečo in obstoj. Ta novi sistem označuje vzajemno delo v službi vsem in v do-bro vseh. Tu se bo izdelovalo po potrebi konsumentov, tu bodo ljudje vsi enake pravice in enake dolžnosti in nihče ne bo mogel živeti na račun in stroške drugih. To novo gospodarstvo, ki ga moramo zgraditi predvsem me-tene in gospodinje, je združba, uredništev starega reka: "Eden za vse, vse za enega!"

Zato, gospodinje, postanite članice konz. združbe! Zdržite se s 70 milijoni ljudi, ki so danes zrušeni v Mednarodni združni zvezi, ki otvarjajo skupno svoje prodajalne, ki nakupujejo v tem svojem lastnem podjetju vse blago, ki financirajo to podjetje s majhnimi zadružnimi deleži in ki gradijo, ko so se organizirali potrebo oz. konsum, tudi svojo lastno produkcijo, tako da vedno izdelajo samo toliko, kolikor bodo mogli člani tudi kupiti. Komcem leta pa dobi go-gospodinje večji del prebitka, ki so ga ustvarila s svojim nakupovanjem, nasaj. Vse pa, kar nastane v tem gospodarskem, pripada vam, gospodinje, in ostanke skupno premoženje za jednice.

Zato kupite vse svoje blago v združnih prodajalnah, da postane združno gospodarstvo močnejše, da bo moglo doseči hitrejši napredek kakor zasebno gospodarstvo, pod katerim moramo mi tako izredno trpeti. Tam namreč, kamor nosite ve svoj denar, ki ga morate izdati za preiskro, svoje rodbine, tam nastaja nova moč, ki bo obvladovala svet, ako boste ve hotele. Vojni dolгови in dolgovci zasebnega gospodarstva težijo življenje vseh narodov in silijo rodbine v bedo in lakoto. Dolgovci so vedno denar, ki smo ga uporabili, še predno smo ga zaslužili. Dolgovci niso in ne morejo nikdar biti pomoč, oni predstavljajo samo blaginjo, ki je v resnici nikjer ni.

Samo oni, ki plača svoje blago v gotovini, ne more utrpeli nikakih izgub

Gospodinje, ne dajte se zape-ljati, ako vam kdo nudi kredite, darila ali dodatke, kajti vsa bre-mena, vsa darila morate ve sa-me poplačati, ničesar vam v re-snici ne darujejo, nikake olajšave vam resnično ne nudijo, poziva-je vas le v službo za tuje in-terese. Pomagajte rajši sgraditi konzumne zadrage, da se raz-vijejo, da se ojači vaše stališče v soupravi in pri gradbi tega gi-banja in vršile boste dragoceno delo, ako ne zase, pa za svoje o-troke. Gradite v negotovosti se-danega časa svet sigurnosti in mira!

Dnevno se pobere po vsem sve-tu na davkih in dajstvah, predvsem tudi na dajstvah od živil 2 milijona funtov sterlingov in se jih obenem izda, da bi bile zak-ljučene in dovršene priprave in oborožitve za prihodnjo vojno. Pripravljajo se na smrt vaših o-trok, pripravljajo in oborožuje-jo se za novo uničevanje! Ali morete stati kar tako ob strani in ali ni vaša dolžnost, da stori-te vse, kar je samo v vaši moči,

s namenom, da bo postala priho-dnja razoročitvena konferenca uspeh in razoročitev narodov dejstvo? Zdržite se s vsemi, ki imajo pošteno voljo, osvoboditi svet iz prokletstva vojne, zdru-žite se, da bodo demonstracije, da bodo zbirke podpisov in tele-gramov, ki zahtevajo od vlad, da naj se razoroči, stavlje in o-benem tudi uspešne. Me matere, ki smo rodile življenje, me ho-čemo to življenje tudi varovati in braniti in naš glas naj sadoči tako glasno, da se ne bo upala nobena vlada dovesti ali dopusti-ti pri konferenci neuspehov.

To so velike naloge, h katerim vas kličemo: Zgradba novega svetovnega reda in pravičnosti, rasuma in gotovosti obstoja s tem da bomo obstoječo družbo oz. obstoječi gospodarski red na-domestile s družbo, ki bo zgraje-na po smotrenem gospodarstvu ter s odpravo vojn, s uničenjem oboroževanj in s zagotovitvijo mira.

Dobro naj predtajo in premi-slijo naše žene in gospodinje ta klike ob dvajseti uri, ki ga je naslovila žena in mati ostalim ženam in materam vsega sveta. Svoje dejanje in nehanje naj u-smerijo tudi vse naše žene tako, da bodo pomagale pri zgradbi novega gospodarskega reda, ki bo služil koristim celokupnosti, ne pa koristim posameznika ka-kor današnji družabni red. Vse žene naj pomagajo v borbi za razoročitev in svetovni mir, kaj-ti s tem bodo prihranile ne le sebi polno gorja, trpljenja in po-manjkanja, nego bodo preskr-bele predvsem svoji doraščajoči deci boljše bodočnost v življenju. Vse gospodinje naj torej pri-dejo v naše konzumne zadrage in naj v njih začnejo svojo boj, ki bo s roko v roki s gospodinja-mi vsega sveta tudi priboril vsem srečo in zadovoljstvo.

Woll je pripravljen dobitirati o sovjetski Rusiji

New York. — Matthew Woll, podpredsednik Ameriške delavske federacije in načelnik Na-rodne civilne federacije, je na-znanil, da je pripravljen zagovarjati svoje stališče proti So-vjetski uniji. Njegovo namanilo je bil odgovor na povabilo Pri-jateljstva Sovjetske unije na da-bato.

Organizacija Prijatelji So-vjetske Rusije bo arandirala da-bato na dan, katerega bo Woll določil. Za njegovega nasprotnika na debati je imenoval Roy S. Hudsona, ki je bil načelnik de-lavske delegacije, ki je nedavno obiskala sovjetsko Rusijo. Vpra-sanje, ali je položaj delavstva boljši v Rusiji nego v Zdru-žnih državah bo predmet debati.

